

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"การแนะแนว" เป็นคำที่บัญญัติขึ้นให้ตรงกับคำว่า "Guidance" เป็นวิธีการที่จะช่วยเหลือบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ โดยมีผู้ให้ความหมายของคำว่าแนะแนวไว้หลายท่าน ดังนี้

Willey และ Andrew¹ กล่าวว่าบริการแนะแนวเป็นบริการที่ช่วยเหลือเด็กทั้งรายบุคคลและเป็นหมู่ทั้งในและนอกโรงเรียนทั้งในด้านสหภาพ การตัดสินใจ ปัญหาต่าง ๆ และรู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม

Jones² กล่าวว่า การแนะแนว คือการที่บุคคลหนึ่งพยายามจะให้ความช่วยเหลือกับบุคคลอีกคนหนึ่ง เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ให้สามารถปรับตนเองได้ดีขึ้น รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวนั้นมุ่งที่จะให้บุคคลได้พัฒนาตนเองในด้านของความเป็นอิสระและมีความสามารถจะรับผิดชอบตนเองได้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนี้แนะแนวจะได้ให้คำจำกัดความและความหมายของคำว่า "การแนะแนว" ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ในประเทศไทยนั้น ศาสตราจารย์ดวงเดือน พิศาลบุตร³ ก็ได้ให้ความ

¹Roy De Verl Willey and Dean C. Andrew, Modern Methods and Techniques in Guidance. (New York : Harper & Brothers, 1955), pp. 32.

²Arthur J Jones, Principles of Guidance. (New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 5th ed, 1963), pp. 8.

³ดวงเดือน พิศาลบุตร, การแนะแนว (พระนคร : มงคลการพิมพ์, 2513), หน้า 1.

หมายของคำว่า การแนะแนว หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการหรือบริการอย่างหนึ่งซึ่ง จะช่วยให้ นักเรียนได้รู้จักตนเองดีขึ้น ได้ทราบถึงความถนัด ความสนใจที่แท้จริง ระดับสติ ปัญญา ตลอดจนความสามารถของตนเอง การแนะแนวจะช่วยให้ นักเรียนได้รู้ถึงช่องทาง และโอกาสที่จะใช้ความสามารถของตนเองและสิ่งต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ให้รู้จักเลือกและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ฉลาดมีเหตุผล สามารถจะเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถช่วยตนเองหรือนำตนเองได้ ขึ้นเป็นลำดับ สามารถดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างที่ประสบความสำเร็จและมีความสุข

บริการแนะแนวที่จัดขึ้นในโรงเรียนที่สำคัญส่วนใหญ่มี 2 ประเภท คือ

1. การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)

บริการแนะแนวทั้ง 2 ประเภทที่กล่าวมาก็มีความสำคัญเท่าเทียมกัน และก่อนที่ผู้วิจัยจะ กล่าวถึงการแนะแนวอาชีพโดยละเอียดก็จะขอกล่าวถึงการแนะแนวการศึกษาโดยสังเขปดังนี้

การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนด้วยวิธีการหลาย ๆ อย่าง เช่น การวิเคราะห์ความสามารถ ความสนใจ ภูมิหลัง และความต้องการของบุคคลแต่ละคน เพื่อให้เขาสามารถเลือกวิชา เรียนได้อย่างเหมาะสม มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ให้เขาสามารถค้นพบวิถีทางที่จะนำไปสู่สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาที่ตนพึงพอใจมากที่สุดอันจะทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง¹

¹George E. Myers, "Principles and Techniques of Vocational Guidance, (New York : McGraw - Hill Book Company, Inc., 1st ed., 1941), pp. 23.

นอกจากนี้ วิรัช กุมพทาต¹ ยังได้กล่าวถึง การแนะแนวการศึกษาว่าเป็น กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ทักษะ รวมทั้งความสามารถพิเศษและความบกพร่องของตนเอง เพื่อให้ได้แนวทางประโยชน์จากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ในอันที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ปรับปรุงการศึกษามาเอาเรียน สร้างวัตถุประสงค์ที่ตั้งงามในชีวิต เลือกอาชีพที่เหมาะสมแก่ตนและสามารถทำตนเองได้ เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักจากที่ได้กล่าวถึงคำจำกัดความของการแนะแนวการศึกษามาพอสมควรแล้ว บริการแนะแนวอีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมากสำหรับนักเรียนก็คือ การแนะแนวอาชีพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้การศึกษาในประเทศไทยมีวิชาให้นักเรียนเลือกเรียนมากขึ้น อันเป็นการยากในการตัดสินใจเลือกเรียนของนักเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแนะแนวคอยให้คำปรึกษาแนะแนวทางให้นักเรียนได้เลือกเรียน และเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับ ความสนใจ ความถนัด สติปัญญา บุคลิกภาพและสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของตนเอง ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เขาประสบความสำเร็จ

Myers² กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลแต่ละคน ในด้านการให้ข่าวสารข้อมูล ประสิทธิภาพและคำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกอาชีพซึ่งจะช่วยให้บุคคลแต่ละคนสามารถเลือกอาชีพสำหรับตนเองได้

¹วิรัช กุมพทาต, "การแนะแนวกับการพัฒนาการศึกษาและระดมใช้ทรัพยากร กำลังคนในปัจจุบัน," วารสารแนะแนว, (ปีที่ 2, ฉบับที่ 6, 2506), หน้า 21.

²George E. Myers, loc. cit. p. 4.

จากรายงานของ The Committee of the National Vocational Guidance Association¹ กล่าวถึงการแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) ว่าเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนให้สามารถตัดสินใจและเลือกอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ การเข้าประกอบอาชีพและมีความก้าวหน้าในอาชีพนั้น

นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรสุณกุล² ก็ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพ ว่าเป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือบุคคลให้มีอาชีพที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามความต้องการ ดังนั้นกระบวนการแนะแนวอาชีพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและต้องใช้เวลา เพราะจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่การพิจารณาตัวบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถหรือสติปัญญา สถานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพ และอื่น ๆ ที่สำคัญแล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาว่าเด็กควรจะเลือกอาชีพอะไร หลังจากตัดสินใจเลือกก็จะให้ข้อมูลแก่เด็กว่าจะต้องเตรียมตัวเพื่ออาชีพโดยวิธีใด เช่น เข้ารับการอบรมเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือเข้าไปทำงานจริง ๆ และจะมีเส้นทางในการเจริญก้าวหน้าตลอดจนประสบความสำเร็จด้วยวิธีใดบ้าง เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1974 ได้มีการสำรวจการจัดโครงการแนะแนวอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาประเภทต่าง ๆ ในรัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ทำการสำรวจ คือ Durgin³

¹"The Principles and Practices of Educational and Vocational Guidance," Report of the Committee of the National Vocational Guidance Association, Occupations : The Vocational Guidance Magazine, XV (May 1937).

²คมเพชร ฉัตรสุณกุล, การแนะแนวเบื้องต้น, ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520, หน้า 11.

³Roducy Wayne Durgin, "A Model of Malignant Career Guidance Programs in Secondary School of Ohio," Disertation Abstracts 35 : 2674-75A. 1974.

โดยแจกแบบสอบถามไปยังครูแนะแนวจำนวน 885 คน ผลการสำรวจปรากฏว่า ครูแนะแนวเห็นว่า กิจกรรมแนะแนวอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด ในการช่วยให้เด็กสามารถเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง

ในประเทศไทยการแนะแนวอาชีพก็เริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้น เพราะมีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพและการเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ เนื่องมาจากการขาดข้อมูลที่จำเป็นในการเลือกอาชีพ ไม่มีความเข้าใจตนเองอย่างถูกต้องในค่านิยมในอาชีพอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ปัญหาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยสวัสดิ์ เรืองฉาย ในปี พ.ศ. 2519 ได้ศึกษาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร 400 คน พบว่านักเรียนจำนวนร้อยละ 63.75 ยังไม่ทราบว่า จะเลือกอาชีพอะไร เมื่อพิจารณาการเลือกอาชีพของนักเรียนปรากฏว่า นักเรียนยังเลือกอาชีพและรายการเรียนต่อไม่สอดคล้องกัน สำหรับปัญหาในการเลือกอาชีพพบว่านักเรียนจำนวนร้อยละ 81.50 ไม่แน่ใจว่าจะสอบเข้าสถาบันที่สอนวิชาชีพที่นักเรียนสนใจได้ นักเรียนจำนวนร้อยละ 76.25 ไม่ทราบว่าแต่ละอาชีพต้องมีคุณสมบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสม นักเรียนจำนวนร้อยละ 75 ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพเลย และที่สำคัญคือ นักเรียนยังไม่ทราบว่าตนเองมีความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกลักษณะเหมาะสมกับอาชีพใด

ถึงแม้จะเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการแนะแนวอาชีพจะช่วยลดปัญหาเหล่านี้ได้ แต่ก็สามารถกระทำอยู่ในวงแคบตามแต่โอกาสและอุปกรณ์ที่มีอยู่เท่านั้น นักแนะแนวอาชีพผู้หนึ่งชื่อ Humphreys² ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกอาชีพไว้ว่า ก่อนที่เยาวชนจะตัดสินใจ

¹สวัสดิ์ เรืองฉาย, "ผลการวิเคราะห์ปัญหาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, "วารสารแนะแนว, (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2519), หน้า 61-85.

²T, Anthony Humphreys, Helping Youth Choose Career.

เลือกอาชีพใด ๆ ก็ตาม เขาควรจะได้รับ的帮助เหลือให้มีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ
ต่อไปนี้อย่างเพียงพอ คือ

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งได้แก่ ความสามารถ ความถนัด ความ
สนใจ บุคลิกภาพ และสุขภาพทางกาย

2. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ครูแนะแนวควรช่วยให้เขารู้จัก "โลก
ของการทำงาน" (The "World of Work") ว่าอาชีพต่าง ๆ มีลักษณะอย่างไร ท้องการ
ความรู้ทางการศึกษาระดับใด มีรายได้มากน้อยเพียงไร สภาพการทำงานและโอกาสที่จะ
มีความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพเป็นอย่างไร เป็นต้น

3. ช่วยให้เขาเข้าใจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และความรู้เกี่ยวกับ
อาชีพที่เขาสนใจมาสัมพันธ์กัน วิธีการนี้จะช่วยให้เขาได้ค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเขา
ซึ่งเขาจะได้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้ดี

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การแนะแนวอาชีพอย่างมีหลักเกณฑ์และมีประสิทธิภาพนั้น
นอกจากจะประกอบด้วยหลักการและวิธีดำเนินการที่ดีแล้ว ยังต้องอาศัยเครื่องมือที่ดีเพื่อให้
ได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้มากขึ้น อันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน
ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจและรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ซึ่งจะให้นักเรียนสามารถตัดสินใจ
ใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตนเองทั้งในด้านความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ

๘ สติปัญญา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ จิตอาวี เนตรหินและคณะ¹
ก็ยังมีความเห็นว่า ในการเลือกงานอาชีพนั้นบุคคลจะต้องพิจารณาตนเองในเรื่องบุคลิก
ลักษณะ ความสนใจ สติปัญญา ความถนัด นิสัยใจคอและทุนทรัพย์ รวมทั้งความรู้ในเรื่อง
อาชีพอีกด้วย

¹จิตอาวี เนตรหินและคณะ, คู่มือครูวิชากิจกรรมสำรวจ 30 ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3, กระทรวงศึกษาธิการ, 2518, หน้า 45.

ในด้านความสนใจนั้นชนิดและปริมาณของความสนใจเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล เพราะคนเราทุกคนย่อมจะสนใจในเหตุการณ์และสิ่งของที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนที่ได้มาไม่เหมือนกัน¹ และความสนใจยังเป็นแรงผลักดันอันหนึ่งทีกระตุ้นให้บุคคลกระทำการใด ๆ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความสนใจแสดงถึงความโน้มเอียงในการที่บุคคลจะเลือก หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ถ้าจะกล่าวให้ง่ายกว่านี้ ความสนใจก็คือ "ความชอบ" หรือสิ่งที่เราชอบนั่นเอง²

Powell³ กล่าวว่า ความสนใจวัดได้โดยวิธีต่อไปนี้ คือ

1. ใช้แบบสำรวจความสนใจ (Interest Inventories) แบบสอบถามวัดความสนใจจะประกอบด้วยข้อความชุดหนึ่ง สำหรับให้แต่ละบุคคลแสดงความรู้สึกชอบ หรือหรือไม่ชอบต่อข้อความต่าง ๆ เหล่านั้น
2. ใช้แบบสอบถามแบบเปิด (Open-ended Questionnaires) โดยให้แต่ละบุคคลมีอิสระที่จะตอบคำถามต่าง ๆ ได้ตามความรู้สึกที่แท้จริงของตน
3. ใช้การสัมภาษณ์ (Interviews) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สัมภาษณ์ได้สังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้

Darley และ Hagenath⁴ (ค.ศ. 1955) มองเห็นว่า ความสนใจที่

¹จิตรา วสุวานิช, จิตวิทยาการศึกษา (ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง : 2514), หน้า 44.

²กรมการฝึกหัดครู, กระทรวงศึกษาธิการ, การทดสอบเพื่อแนะแนว : (ฉบับที่ 87 : 2510), หน้า 235.

³Marvin Powell, The Psychology of Adolescence. (New York : The Bobbs-Merrill Company, Inc, 1963), pp. 337-338.

⁴J.G. Darley and Theda Hagenath, "Vocational Interest Measurement" Cited by G. Frederic Kuder, Kuder General Interest Survey Manual. (Chicago Science Research Associates, Inc., 1975), p. 1.

ได้จากการสัมภาษณ์หรือการบอกเล่ามีความเข้มงวดน้อยกว่าความสนใจที่ได้จากการวัดความสนใจที่ได้จากการบอกนั้นได้มาจากองค์ประกอบอันเป็นสาเหตุที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมากกับ ชื่อเสียง ความกดดันทางครอบครัว ระดับความปรารถนา การศึกษาวิชาชีวะระยะซึ่งไม่ถาวร และความคิดที่ผิด ๆ เกี่ยวกับโลกของการทำงาน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความสนใจที่ได้จากการบอกมากกว่าความสนใจที่ได้จากการวัด

ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่บุคคลสนใจกระทำและสิ่งที่บุคคลได้วางแผนที่จะทำในอนาคตขึ้นอยู่กับวิถีภาวะของแต่ละบุคคล เด็กในระดับมัธยมศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับความสนใจของตนเองน้อย การเลือกวิชาเรียนและเลือกอาชีพของนักเรียนมักจะขึ้นอยู่กับความต้องการของบิดามารดา คำแนะนำของเพื่อน และความต้องการเงิน หรือการไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาอื่น ๆ เด็กนักเรียนเหล่านี้สามารถที่จะได้รับความช่วยเหลือให้เข้าใจความสามารถของตนเองได้โดยการใช้แบบสอบถามความสนใจ เช่น The Kuder Preference Record-Vocational ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักโลกของการทำงาน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจในอาชีพและจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับอาชีพ แบบสอบถามความสนใจจะช่วยนักเรียนในการวางแผนการศึกษาและประกอบอาชีพ การใช้แบบสอบถามความสนใจจึงเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียนซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการสัมภาษณ์เพราะใช้เวลาน้อยกว่าและให้ความเป็นปรนัยมากกว่า¹

¹Frank W. Miller, Guidance Principles and Services.

(Ohio : Charles E. Merrill Book, Inc., 1961), p. 144.

ปัจจุบันในประเทศไทยมีแบบสอบถามสนใจในอาชีพที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ฉบับของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในปี พ.ศ. 2517 สวัสดิ์ ประทุมราช และคณะ ได้แก้ไขดัดแปลงจากแบบสอบถาม The Kuder Preference Record-Vocational, Form C ซึ่งสร้างขึ้นโดย G. Frederick Kuder ในปี ค.ศ. 1948 ต่อมาในปี ค.ศ. 1963 Kuder ได้นำแบบสอบถามนี้มาปรับปรุงและเรียกแบบสำรวจชุดใหม่นี้ว่า The Kuder General Interest Survey, Form E ใช้สำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งต่อมา พรรณราย ทวีพะยะประภา แผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้นำมาแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยในปี พ.ศ. 2516 ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ The Kuder General Interest Survey ฉบับแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย โดย พรรณราย ทวีพะยะประภา ว่ามีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัว ระดับสติปัญญา สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อไป

ทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่จะทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สติปัญญาและความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพเพื่อนำมาเป็นรากฐานในการวิจัยครั้งนี้รวมหลายทฤษฎีด้วยกัน ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

Ginzberg¹ กล่าวถึงการเลือกอาชีพว่าเป็นกระบวนการตั้งแต่เกิดจนตาย

¹Eli Ginzberg, The Development of Human Resources.

(New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1966), pp. 47-57.

ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการตัดสินใจที่สำคัญติดต่อกันไปแต่ละขั้นของกระบวนการมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของอายุของแต่ละบุคคล ซึ่งเวลาเหล่านี้จะไม่หวนย้อนกลับหลังไปอีก ดังนั้นเมื่อตัดสินใจแล้วจะกลับหลังไม่ได้ การเลือกเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่เวลาข้างหน้า และจะจบลงด้วยการประนีประนอมระหว่างความสนใจความต้องการของตนเองกับความเป็นจริงในโลก ดังนั้นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกอาชีพตามทฤษฎีนี้ จึงมี 3 ประการ คือ

1. การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการ (Process)
2. กระบวนการเลือกอาชีพจะย้อนกลับหลังไม่ได้ (Irreversible)
3. การเลือกอาชีพจะมีการประนีประนอม (Compromise) ชั้นสุดท้ายระหว่างความสามารถ ความสนใจ และความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม

Ginzberg แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. Fantasy Period เริ่มตั้งแต่ก่อนอายุ 11 ปี การเลือกอาชีพในระยะนี้เป็นกระบวนการเลือกแบบเพ้อฝัน เป็นแต่เพียงความอยากเท่านั้น เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนาที่จะเป็นเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กไม่สามารถที่จะประมาณความสามารถหรือโอกาสและขอบเขตความจริงได้ ระยะนี้เป็นระยะแรกที่เกิดทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับงาน เช่น เด็กพูดว่า "ฉันไม่ชอบทำงานหนัก" หรือ "ฉันไม่ชอบทำงานที่เกี่ยวข้องกับความสกปรก" เป็นต้น

2. Tentative Period อายุตั้งแต่ 11-17 ปี การเลือกอาชีพระยะนี้แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับปัญหาของการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต คำนี้ถึงอนาคตมากกว่าปัจจุบัน ระยะนี้การเลือกยังเป็นการเลือกที่ยืดหยุ่นประกอบเกี่ยวกับตนเองอยู่ เช่น คำนี้ถึงความสนใจ ความสามารถ และค่านิยมของตนเอง คนส่วนมากจะมีระยะการเลือกสูงสุดอยู่เพียงระดับนี้ ระยะนี้ยังแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

- ก. Interest Stage การเลือกในขั้นนี้จะอยู่ในรูปของความสนใจ และส่วนมากจะสัมพันธ์กับความปรารถนาในระยะ Fantasy Period

ข. Capacity Stage การเลือกจะคำนึงถึงความสามารถ โดยการประเมินความสามารถของตนเองเพราะการเลือกที่อาศัยความสนใจอย่างเดียวอาจผิดพลาดได้

ค. Value Stage การเลือกจะคำนึงถึงค่านิยมของตนเองด้วย เด็กจะเริ่มมีค่านิยมเมื่อยังเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น

ง. Transition เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อโดยทั่วไปแล้วเด็กจะสุขุมขึ้น มีความตื่นตัวเกี่ยวกับองค์ประกอบของความเป็นจริงมากขึ้น ในขั้นนี้เด็กหญิงจะปรับตัวให้เข้ากับบทบาทในอนาคต คือ บทบาทของความเป็นภรรยาและความเป็นแม่ และมักจะคำนึงถึงการแต่งงานมากกว่าการทำงาน ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กชายที่มุ่งจะเลือกอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. Realistic Period อายุตั้งแต่ 17 ปี ถึงผู้ใหญ่ ระยะเวลานี้มีบุคคลจะยอมรับเอาความจริงในสิ่งแวดล้อมเข้ามาพิจารณาเพื่อประกอบการเลือก การเลือกจะเป็นการประนีประนอม (Compromise) ระหว่างความต้องการของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้ ระยะเวลาแบ่งออกเป็นขั้นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ คือ

ก. Exploration Stage เป็นขั้นที่พยายามจะให้การตัดสินใจเลือกเป็นสิ่งที่ตรงกับความเป็นจริง คำนึงถึงความสนใจและค่านิยมของตนเอง เป็นขั้นที่เด็กคำนึงถึงอนาคตของตนเองมาก

ข. Crystallization อายุประมาณ 20 ปี เป็นขั้นที่ยอมรับคุณภาพของตนเอง คำนึงถึงจุดประสงค์ของอาชีพที่ตนจะเลือกต่อไปเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

ค. Specification Stage เป็นขั้นวางแผนเกี่ยวกับขอบข่ายของการเลือกในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง โดยมีการฝึกเพื่อหาความรู้และประสบการณ์ ถ้าปรากฏว่างานที่เลือกแล้วไม่เข้ามามีความพอใจก็จะเข้าไปรับการฝึกเฉพาะงานด้านใดด้านหนึ่งเป็นการหาความรู้ใหม่เฉพาะอาชีพต่อไป

Super¹ เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการเลือกอาชีพและได้รวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้นโดยให้ชื่อทฤษฎีว่า ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ (Theory of Vocational Development) สาเหตุที่ใช้คำว่า การพัฒนา แทนคำว่า การเลือก ก็เพราะคำว่า การพัฒนา ให้ความหมายกว้างกว่า ซึ่งหมายความถึงความชอบ การเลือก การพิจารณาตัดสินใจและการ เข้าประกอบอาชีพ ความรู้ชั้นเป็นรากฐานเบื้องต้นของทฤษฎีนี้มีอยู่ 12 ประการ คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นหลักสำคัญทั้งค่านที่เกี่ยวกับการศึกษาและจิตวิทยาทางอาชีพ เพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลก็ควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

2. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (Multipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถประจำตัวของแต่ละบุคคลที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะนำเอาคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่งนั้นไม่ได้ ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัวซึ่งแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน

3. กระจุกของความสามารภในอาชีพ (Occupational Ability Patterns) อาชีพแต่ละอาชีพจะมีกระจุกของความสามารภเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ นั่นคือ อาชีพหนึ่ง ๆ ก็ต้องการบุคคลที่มี ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

4. การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ (Identification and Role of Models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบ

¹ Donald E. Super, "Theory of Vocational Development", city by E.L. Tolbert, Counselling for Career Development. (Boston : Houghton Mifflin Company, 1974), pp. 31-35.

อาชีพ เกิดวัยรุ่นจะสนใจอาชีพโดยการเลียนแบบจากอาชีพของผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรเป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (Continuity of Adjustment)

การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน (Continuous Process) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ หรือทำงานอยู่ รวมทั้งอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ของตนเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้นการเลือกและการตัดสินใจก็ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป

6. ช่วงของชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

ก. Growth stage ขั้นของการเจริญเติบโตเริ่มตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

ข. Exploration stage ขั้นของการสำรวจระหว่างอายุ 15-24 ปี เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การเลือกคู่ การเลือกอาชีพ และการเลือกหาตำแหน่งในสังคม

ค. Establishment ขั้นของการสร้างหลักฐาน ระหว่างอายุ 25-44 ปี เป็นช่วงที่บุคคลคิดมีครอบครัว มีบทบาทในสังคม มีอาชีพแน่นอน มีงานทำมั่นคงและมีบ้านอยู่อาศัย

ง. Maintenance stage ขั้นของชีวิตที่มั่นคงระหว่างอายุ 45-64 ปี เป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามที่จะมีหน้ามีตา หากความก้าวหน้าในการทำงาน

จ. Decline stage ขั้นของความเสื่อม ตั้งแต่อายุ 65 ปีขึ้นไปเป็นช่วงที่ทำงานน้อยลง มีความรับผิดชอบและมีบทบาทในสังคมน้อย

(7. กระบวนของอาชีพ (Career Patterns) ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ และโอกาส ซึ่งกระบวนของอาชีพนี้ได้แก่ ระดับความสูงค่าของอาชีพ ความดีในการเปลี่ยนแปลง

งาน อาชีพบางอย่างทำให้เกิดการเปลี่ยนงานบ่อย เป็นต้น

8. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนวทาง (Development Can Be Guided) การพัฒนาตลอดช่วงของชีวิตควรได้รับการแนะแนวทางให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม โดยให้ทดลองฝึกฝนบ้างตามโอกาสอันควร

9. การพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปะทะสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Development the Result of Interaction) สิ่งแวดล้อมนี้ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยประเมิณและแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ของตนเองด้วย คือทำให้รู้จักตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง อันจะทำให้บุคคลรู้จักประเมินประมอระหว่างความสามารถของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้จริง

10. ความเปลี่ยนแปลงของกระสวนอาชีพ (The Dynamics of Career pattern) กระสวนอาชีพขึ้นอยู่กับระดับของสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา สถิติอายุ ความสามารถ ความสนใจของบุคคลซึ่งไม่คงที่ เช่น เกี่ยวกับการพัฒนาการของบุคคลตามช่วงชีวิต

11. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่ง และบทบาทของบุคคล (Job Satisfaction : Individual differences, Status and Role) บุคคลจะพึงพอใจในงานดังงานนั้นสามารถเข้ากันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถ และการได้สวมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ ระดับความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ของบุคคล

12. งานคือวิถีทางของชีวิต (Work is a way of Life) การที่บุคคลจะพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้ค้นพบทางออกที่ได้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1962 Super¹ ได้ศึกษาผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความสนใจ และได้สรุปใจความสำคัญเกี่ยวกับความสนใจไว้ดังนี้ คือ

1. ความสนใจเป็นตัวกำหนดในการเลือกเรียนและประกอบอาชีพที่สำคัญมากกว่าตัวที่บอกตัวอื่น ๆ เช่น ความถนัด สถานะทางสังคม นิสัยหรือบุคลิกภาพ
2. ความสนใจอาจเป็นตัวกำหนดทิศทางของความพยายามและกิจกรรม ส่วนความถนัดเป็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดระดับความสำเร็จ
3. ความสนใจที่ได้รับจากการทำแบบสอบถามนั้นจะมีความมั่นคงที่มากกว่าและมีอำนาจในการทำนายมากกว่าความสนใจที่ได้จากการบอกเล่า หรือการแสดงออก
4. คะแนนความสนใจในตำแหน่ง ๆ จะมีความสัมพันธ์กับการเลือก ความคงที่ และความสมบูรณ์ในการเรียนหรือปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพที่น่าสนใจควรแก่การนำมาเป็นหลักในการแนะแนวอาชีพอีกทฤษฎีหนึ่ง ก็คือ ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory of Vocational Choice) Holland² มีความเชื่อว่า ความสนใจในอาชีพและความชอบในอาชีพของบุคคลมีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ดังนั้นการเลือกอาชีพจึงเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของบุคคล และแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ ก็คือแบบสำรวจบุคลิกภาพนั่นเอง นอกจากนี้เขายังเชื่อว่า ความพอใจในอาชีพ ความมั่นคงในอาชีพและสัมฤทธิ์ผลในอาชีพขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกันระหว่างบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของงานแต่ละชนิด

¹ Donald E. Super, "Interest and Vocational Development" cited by G. Frederic Kuder, Kuder General Interest Survey Manual. (Chicago : Science Research Associates, Inc., 1975), p. 43.

² J.L. Holland, The Psychology of Vocational Choice. (Blaisdell Publishing Company, Inc., 1966), p. 132.

ในปี ค.ศ. 1968 Holland¹ ได้สรุปการศึกษาในระยะที่ผ่านมาเกี่ยวกับแบบแผนของการเลือกอาชีพไว้ดังนี้ คือ

1. ความมุ่งหวังต่องานอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา ความถนัดทางการเรียน วิธีการเรียน ดินที่อยู่และสภาพของครอบครัว
2. การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่ประสมประสานกันระหว่างความถนัดภายใน ความคาดหวัง และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล
3. แรงกดดันรับข้อบังคับภายในและภายนอกตัวบุคคลที่ทำให้บุคคลเลือกอาชีพ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอาชีพ และการฝึกฝนของบุคคล
4. ความมุ่งหวังทางการศึกษาและอาชีพของบุคคลมักจะได้รับอิทธิพลจากภายนอก อิทธิพลนั้นจะลดน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น
5. การเปลี่ยนแปลงแนวทางของการทำงานอาชีพของผู้ใหญ่อยู่ในแนวที่เราอาจทำนายได้

การวิจัยในต่างประเทศ

ในค่านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความสนใจในอาชีพได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

ค.ศ. 1954 Strong² ได้กล่าวถึงผลการศึกษาเรื่องความสนใจเกี่ยวกับอาชีพว่า เด็กเลือกอาชีพตามความสนใจของตนเอง ซึ่งรวมถึงความสนใจในกิจกรรม

¹J.L. Holland, Current Psychological Theories of Occupational Choice and their Implication for National Planning. (CIRE Abstract, Vol. 7, 1968), pp. 5/B537.

²E.K. Strong, Vocational Interest of Men and Women. (California : Standard University Press, 1954), p. 746.

ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับอาชีพที่เลือก ต้องการเลือกอาชีพที่ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น คืออาชีพที่มีเกียรติสูง และเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน เช่น พวกที่มีบุคลิกภาพเก็บตัวมักเลือกอาชีพที่ไม่ต้องมีส่วนร่วมสภาพกับบุคคลที่ชอบเข้าสังคม และในด้านความแตกต่างในเรื่องความสนใจระหว่างเพศนั้น โดยส่วนรวมแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพศชายสนใจอาชีพเกี่ยวกับเครื่องบนทุกสโก กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ การเมือง กฎหมาย ทหาร และอาชีพที่มักมีลักษณะโดดเดี่ยวที่เด่น ส่วนเพศหญิงจะมีความสนใจในงานด้านศิลปะ ดนตรี กิจกรรมทางวรรณคดี บัญชี ครู และ คำนั่งคมสงเคราะห์

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาและความสนใจในอาชีพนั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

ค.ศ. 1940 Adkin และ Kuder¹ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสำรวจการเลือกอาชีพของคูเดอร์ชุด Kuder Preference Record, Form A กับแบบทดสอบความสามารถทางสติปัญญาของเทอร์สโตน (Thurstone) พบว่า คะแนนในการเลือกอาชีพไม่อาจตีความได้ว่าเป็นการแสดงถึงความถนัดหรือความสามารถทางสติปัญญาของผู้เลือกแก่ประการใด

✓ ค.ศ. 1965 Mozer² ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเมืองฟิตสเบอร์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา นักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 550 คน โดยให้นักเรียนเลือกอาชีพที่เขาชอบมากที่สุด 3 อาชีพ จากอาชีพที่ให้เลือกทั้งหมด 100 อาชีพ พบว่านักเรียนที่มีสติปัญญาสูงมักจะเลือกอาชีพชั้นสูงที่ต้องการการฝึกฝนในระดับสูง ส่วนนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำจะเลือกอาชีพที่ต้องการการ

¹D.C. Adkin and G.P. Kuder, The Relation Between Primary Mental Abilities and Activity Preference. Psychometrika, 1940.

²N.E. Mozer, Vocational Preference as Related to Mental Ability. Occupation, (April 1948), pp. 460-461,

ฝึกหัดทางด้านวิชาการเพียงเล็กน้อย หรืออาจไม่ต้องใช้วิชาการเลย

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และความสนใจในอาชีพ ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ ดังนี้ คือ

ค.ศ. 1951 **Galler**¹ ได้ศึกษาความสนใจของเด็กวัยรุ่นเกี่ยวกับอาชีพ พบว่าเด็กอายุ 12 ถึง 14 ปี ทั้งชายและหญิง ต่างมีความกระตือรือร้นในเรื่องอาชีพ และอาชีพที่สนใจก็มีไต่สูงไปถาวรระดับอาชีพของบิดามารดา เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มักจะมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่ต้องใช้วิชาการสูง ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ถ้าเป็นเด็กชายจะมีจำนวน 1 ใน 3 ที่สนใจอาชีพประเภทธุรกิจและอาชีพที่ไร้อุปกรณ์สูง ถ้าเป็นเด็กหญิงส่วนใหญ่ต้องการอาชีพในสำนักงาน เช่น เสมียน และพนักงานต่าง ๆ

ค.ศ. 1967 **Cook**² ได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพของเด็กผู้ชาย โดยอาศัยกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในมณฑลเจฟเฟอร์สัน รัฐวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 384 คน ผลปรากฏว่า การเลือกอาชีพจะมีความสัมพันธ์กันอย่างมีระบบกับพื้นฐานด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับความปรารถนาทางอาชีพ สติปัญญาและความสนใจในอาชีพ ส่วนสภาพการแต่งงานของบิดามารดาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

¹E.H. Galler, Influence of Social Class on Children's Choices of Occupation. Elementary School Journal, 1951, pp.439-455.

²W.R. Cook, Factors Associated with the Occupational Choices of young Men. (Dissertation Abstract., 28(2) August 19670, p. 799.

นอกจากนี้ Jacobs และ Traxler (1954) และ North¹ (1953) รายงานการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน Kuder Preference Record, Form C. กับความพึงพอใจในอาชีพของสมทบผู้ดี พบว่ากลุ่มที่มีความพึงพอใจในอาชีพมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่พึงพอใจในอาชีพอย่างที่มีนัยสำคัญในงานคำนวณ (Computational) และงานด้านเสมียน (Clerical) และมีคะแนนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญในงานนอกสำนักงาน (Outdoor) งานด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific) และงานด้านศิลปะ (Artistic)

ค.ศ. 1959 McRac² ศึกษาความสัมพันธ์ของการวัดความสนใจกับความพอใจในอาชีพที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 1164 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 61 แห่งจาก 31 รัฐ ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบชุด Kuder Preference Record, Form C และแบบสอบถามเกี่ยวกับความพอใจในอาชีพให้นักเรียนทำ 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่ออยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และครั้งที่สองเมื่อเวลาผ่านไป 7 ถึง 10 ปี ผลปรากฏว่า จำนวนร้อยละ 62 ของผู้ที่ได้ทำงานตรงกับความสนใจ และจำนวนร้อยละ 34 ของผู้ที่ทำงานไม่ตรงกับความสนใจ มีความพึงพอใจในงานอาชีพของพวกเขา นอกจากนี้ ยังพบว่าอัตราส่วนของจำนวนคนที่ไม่พึงพอใจในการประกอบอาชีพไม่ตรงกับความสนใจมีจำนวนมากเป็นสามเท่าของจำนวนคนที่ทำงานตรงกับความสนใจ

¹Robert Jacobs and A.E. Traxler, "Use of the Kuder in Counseling with Regard to Accounting as a Career, cited by G. Frederic Kuder, Kuder General Interest Survey Manual. (Chicago : Science Research Associates, Inc., 1975), p. 42.

²G.G. McRac, "The Relationship of Job Satisfaction and Earlier Measured Interest", cited by Ibid., p. 41.

การวิจัยภายในประเทศ

ในด้านการวิจัยเกี่ยวกับความเต็มใจระหว่างบุคคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม สติปัญญา และความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นยังมีผู้ศึกษาน้อยมากในเรื่องนี้ ดังนั้นจึงขอรวบรวมผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากล่าวไว้ในที่นี้ คือ

พ.ศ. 2500 เพียงใจ ซึ่งพระเกียรติ¹ ได้ทำการสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย (มัธยม 6 เดิม) ในจังหวัดพระนครและธนบุรี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 483 คน จากโรงเรียน 9 แห่ง ได้ให้นักเรียนทำแบบกรอกรายการความสนใจทั่วไปและความสนใจเกี่ยวกับอาชีพ ผลปรากฏว่า นักเรียนชายสนใจอาชีพแพทย์ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ อาชีพทหารบก วิศวกร ช่างกล ครู ตำรวจ ทหารเรือ ทหารอากาศ เกษตรกร นักดนตรี นายอำเภอ สถาปนิก นักการเมือง นักร้อง และนักมวย ตามลำดับ ส่วนนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพแพทย์มากที่สุด รองลงไปได้แก่ อาชีพ ครู พยาบาล เภสัชกร เลขาณการ ทหารอากาศ เกษตรกร นักบัญชี นักสังคมสงเคราะห์ ภูมิพักษณา และ จิตรกร ตามลำดับ สาเหตุที่นักเรียนชายและหญิงส่วนใหญ่สนใจอาชีพแพทย์มากที่สุด เพราะเป็นงานที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รองลงมาเพราะตนเองชอบมากที่สุด คิดว่ารายได้ดี เป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹เพียงใจ ซึ่งพระเกียรติ, "การสำรวจความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย" วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500.

พ.ศ. 2512 พรรณราย นิรมล¹ ได้ทำการศึกษาความมีนัยสำคัญของ
บุคลิกภาพในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี กลุ่ม
ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายสามัญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายอาชีพ
และนักเรียนฝึกหัดครูชั้นปีที่ 2 มีนักเรียนชาย 48 คน นักเรียนหญิง 30 คน เครื่องมือ
เครื่องใช้ คือแบบทดสอบบุคลิกภาพที่คัดแปลงมาจาก The Edwards Personal Preference
Schedule และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับสำรวจความสนใจ
ในการเลือกอาชีพ ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีความ
สนใจในการเลือกอาชีพแตกต่างกันมีบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าทั้ง
นักเรียนชายและหญิงแต่ละกลุ่มที่มีความสนใจในการเลือกอาชีพประเภทเดียวกันก็มีบุคลิก
ภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

พ.ศ. 2516 นกคด-คุ้มประวดี² ได้ศึกษาความมุ่งหวังของบิดามารดาใน
เขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับฐานะ
ทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดาที่ระดับต่าง ๆ กัน ผลปรากฏว่า ครอบครัวที่
มีระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงและปานกลางจะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษา
ของบุตรสูง ครอบครัวที่มีระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับ
การศึกษาของบุตรต่ำ ครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
หรือไม่ได้รับการศึกษาจะมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรต่ำ ให้บุตรเรียนแค่ระดับประถม

¹พรรณราย นิรมล, "ความมีนัยสำคัญของบุคลิกภาพในการเลือกอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
แผนกวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.

²นกคด-คุ้มประวดี, "ความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบทไทย
เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทแผนกวิชาสังคม คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

ส่วนที่บิความารคามี่ระคั้มการกัถษาประถบปีที 4 ฐึ้นไปส่วนใหญ่อองการให้บุครกัถษาระคั้ม
มัธยมฐึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาว่าบุคคัถษาที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียนหรือไม่
3. เพื่อศึกษาว่าสถานะทางเศรษฐกัถและสังคมมีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียนหรือไม่
4. เพื่อศึกษาว่าระคั้มสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียนหรือไม่

ข้อสมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานของผู้ทำการวิจัยมีดังนี้ คือ

1. บุคคัถษาที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียน
2. สถานะทาง เศรษฐกัถและสังคมมีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียน
3. ระคั้มสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จำกัดเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและหญิง จากโรงเรียนสหกัถษาในสังกัดกรมสามัญกัถษา ในกรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาบุคคัถษา 2 แบบคือ แบบแสดงตัวและแบบเก็บตัว

3. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายความเป็นจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สถิติปัญญาและความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่านี้

ข้อตกลงเบื้องต้น

1.) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งระดับสถานทาง เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้ข้อมูลทางดานการศึกษาของบิดา และรายได้ของบิดามารดาของนักเรียนเป็นเครื่องตัดสินเท่านั้น และการแบ่งระดับนี้ ผู้วิจัยถือเกณฑ์การแบ่งระดับจากภายในกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงอาชีพของบิดามารดา และการประเมินสถานะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่นักเรียนประเมินตนเอง

2. การแบ่งระดับสติปัญญาของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งโดยใช้เกณฑ์ของคะแนนภายในกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น

คำจำกัดความ

1. "นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2521 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

2. "ความสนใจในอาชีพ" หมายถึง ความชอบซึ่งแสดงถึงความโน้มเอียงในการที่นักเรียนจะเลือกประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่ง หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วในที่นี้ คือ คะแนนความสนใจในอาชีพได้มาจากการให้นักเรียนตอบแบบสำรวจความสนใจในอาชีพชุด Kuder General Interest Survey อาชีพต่าง ๆ แบ่งออกเป็นประเภทตามการจำแนกอาชีพของ G.F. Kuder ซึ่งจัดแบ่งเป็นประเภทตามกิจกรรม

ของอาชีพนั้น ๆ ซึ่งมีความถี่ทั้งหมด 10 ประเภท¹ คือ

1. งานนอกสำนักงาน (Outdoor) ผู้ที่สนใจสูงค่านี้นี้แสดงว่า เขาชอบงานที่ต้องใช้เวลาอยู่นอกบ้านหรือสำนักงาน ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะทำงานเกี่ยวข้องกับสัตว์ต่างๆ หรือการเพาะปลูก เช่น พนักงานดูแลรักษาป่า นักธรรมชาติวิทยา และงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม
2. งานทางจักรกล (Mechanical) ผู้ที่สนใจงานค่านี้นี้จะชอบทำงานเกี่ยวกับเครื่องมือ และเครื่องจักรกลต่าง ๆ ใดแกงานช่างกล ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างแก้ไขฝ้า และวิศวกรรมด้านต่าง ๆ
3. งานคำนวณ (Computation) ผู้สนใจค่านี้นี้มักจะชอบทำงานเกี่ยวกับตัวเลข เช่น งานบัญชีร้านค้า งานธนาคาร
4. งานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (Scientific) ผู้สนใจค่านี้นี้มักจะชอบทำการค้นคว้าหาความจริงใหม่ ๆ และแก้ปัญหา เช่น เป็นแพทย์ นักเคมี พยาบาล งานวิศวกรรม งานช่างทางวิทยุและทีวี งานเกี่ยวกับการบิน งานค้นคว้าและวิจัย
5. งานชักชวนโน้มน้าว (Persuasive) ผู้ที่สนใจค่านี้นี้แสดงว่าชอบงานที่ต้องพบกับคนอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่งานหรือการขายผลิตภัณฑ์ เช่น นักแสดง นักการเมือง ผู้ประกาศทางวิทยุและทีวี นักเทศน์ และพนักงานขายต่าง ๆ
6. งานศิลปะ (Artistic) ผู้สนใจงานค่านี้นี้มักจะชอบทำงานสร้างสรรค์โดยใช้มือ และมีหัวใจในทางออกแบบและสร้างสรรค์ เช่น นักวาด นักแกะสลัก สถาปัตย์ ออกแบบเครื่องแต่งกาย แบบผม และนักออกแบบตกแต่งภายในสถานที่
7. งานวรรณกรรม (Literary) ผู้สนใจงานนี้มักจะชอบอ่านและเขียน เช่น นักเขียน นักประวัติศาสตร์ ครู นักแสดง นักข่าว บรรณาธิการ นักวิจารณ์ละครและภาพยนตร์ และวิจารณ์หนังสือ

¹G. Frederic Kuder, Kuder General Interest Suvey Manual.

8. งานดนตรี (Musical) ผู้สนใจงานนี้มักจะชอบไปฟังดนตรี เป็น
นักร้อง นักดนตรี นักแต่งเพลง

9. งานบริการสังคม (Social Service) ผู้สนใจงานนี้มักชอบช่วย
บริการผู้อื่น เช่น พยาบาล งานลูกเสือ อปภกาชาด ผู้ให้บริการแนะแนว สอนพิเศษ
นักเทศน์ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์

10. งานเสมียน (Clerical) ผู้สนใจงานนี้มักจะชอบงานในสำนักงาน
ซึ่งต้องการความละเอียดถี่ถ้วน เช่น พนักงานบัญชีและตรวจบัญชี พนักงานเก็บเอกสาร
เสมียนขาย เลขานุการ พนักงานคำนวณสถิติ และพนักงานจัดการจราจร

3. "บุคลิกภาพ" หมายถึง คุณลักษณะส่วนรวมของพฤติกรรมของนักเรียนใน
การวิจัยครั้งนี้มีบุคลิกภาพ 2 ประเภท คือ

3.1 บุคลิกภาพเก็บตัว (Introvert Personality) หมายถึง
ลักษณะของบุคคลที่ตัดสินใจโดยยึดตนเองเป็นสำคัญ ขาดความยืดหยุ่น ซื่อาย ปรับตัวยาก
เป็นผู้ที่เอาใจใส่ตนเอง มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง การปรับตัวของพวกนี้มักทำโดยการ
หลบหนี (escape) และการเพ้อฝัน (fantasy)

3.2 บุคลิกภาพแสดงตัว (Extrovert Personality) หมายถึง
ลักษณะของบุคคลที่สนใจในคนอื่นและโลกภายนอก ไม่ใคร่ห่วงตนเอง ชอบความสนุกสนาน
ร่าเริง และการสมาคม ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย ไม่ค่อยวิพากษ์
วิจารณ์ตนเอง เป็นคนกล้าแสดงออก ร่าเริง ทำอะไรมีจุดมุ่งหมาย ความประพฤติ
ของเขาถือหลักของความเป็นจริงและสิ่งที่เป็นอยู่

4. "สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม" หมายถึง ระดับสถานะทางเศรษฐกิจ
และสังคมของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งดัชนีที่ใช้ในการจัดแบ่งระดับ คือ ระดับการ
ศึกษาของบิดา และรายได้ของบิดามารดา

ระดับการศึกษาของบิดาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ไม่ได้ศึกษา
2. ระดับประถมศึกษา
3. ระดับมัธยมศึกษา
4. ระดับอุดมศึกษา

รายได้ของบิดาหารค่าแบ่งออกเป็น 8 ระดับ คือ

1. ต่ำกว่า 1000 บาท
2. 1001 - 1500 บาท
3. 1501 - 2500 บาท
4. 2501 - 3500 บาท
5. 3501 - 4500 บาท
6. 4501 - 5500 บาท
7. 5501 - 6000 บาท
8. 6001 บาทขึ้นไป

5. "สติปัญญา" หมายถึง ระดับสติปัญญาของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งคะแนนของสติปัญญา ได้มาจากการนำแบบทดสอบ Standard Progressive Matrices ซึ่งแบบทดสอบชุดนี้ได้สร้างขึ้นมาเพื่อวัดความสามารถทางด้านการใช้เหตุผลอันเป็นองค์ประกอบสติปัญญาโดยทั่วไปตามทฤษฎีของสเปียร์แมน (C.E. Spearman) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบทางสติปัญญาออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทั่วไป (General Factor) และองค์ประกอบเฉพาะ (Specific Factor) และสติปัญญาในการวิจัยครั้งนี้ คะแนนได้มาจากการวัดองค์ประกอบโดยทั่วไปของสติปัญญา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า บุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ระดับสติปัญญา มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพของนักเรียนหรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวและการให้คำปรึกษาคานอาชีพและการศึกษาให้เหมาะสมกับความสนใจ บุคลิกภาพ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ได้มีโอกาสนำเอาแบบสำรวจความสนใจในอาชีพชุด Kuder General Interest Survey ซึ่ง บรรณาราย ทรัพย์ะประภา ได้นำมาแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย มาศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดกรมสมัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครให้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการนำแบบสำรวจความสนใจในอาชีพฉบับที่ไม่ใช่ในวงการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกฉบับหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย